

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาริชัยเรื่อง "การใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

๑. เพื่อศึกษาการใช้สื่อการสอนแบบละครของโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาประโยชน์และผลจากการใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
๓. เพื่อศึกษาแนวการใช้สื่อการสอนแบบละครที่เหมาะสมในโรงเรียนมัธยมศึกษาและเสนอผลการวิจัยเป็นแนวทางในการใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการเก็บข้อมูลพบว่าผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการแสดงบทบาทเป็นจำนวนถึงร้อยละ ๗๐:๕๔
แลเห็นประโยชน์และคุณค่าของสื่อการสอนแบบละคร แต่เมื่อเทียบจำนวนผู้สอนทั้งหมด
ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครแล้วจะเห็นว่าผู้สอนที่ใช้สื่อการสอน
แบบละครมีจำนวนน้อยมาก

ในด้านการสำรวจสภาพของการใช้สื่อการสอนแบบละคร ปรากฏว่ากิจกรรม
ทางละครโดยเฉพาะในรูปของการแสดงบทบาทนั้น มีผู้ใช้ในการเรียนการสอนมานาน
แล้ว เพียงแต่ไม่ได้เรียกว่าเป็นการจัดประสบการณ์ทางละครเพื่อการเรียนรู้และกิจ
กรรมทางละครดังกล่าวก็ใช้กันใน ๒ ลักษณะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ

- ก. เป็นกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน หมายถึงกิจกรรมที่นำมาประกอบวิธีเรียนวิธีสอน เนื้อหาตามหลักสูตรในชั้นเรียน

ข. เป็นกิจกรรม เสริมหลักสูตร หมายถึงระบอบการทำงานหรือฝึกปฏิบัติ
งานนอกเหนือจากการ เรียนตามหลักสูตร

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาใหม่
ตามแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้มีการระบุนิธีเรียนวิธีสอนโดยการใช้
สื่อการสอนแบบละครทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ว่าเป็นวิธีเรียน วิธีสอน
ที่สอดคล้องกับแนวความคิดใหม่ทางการศึกษา โดยเฉพาะรูปแบบของการแสดงบทบาท
สมมติ (role-playing) และในภาคกิจกรรม เสนอแนะยังได้ระบุกิจกรรมแบบละคร
ประเภทต่าง ๆ ไว้แทบจะทุกเรื่องโดยเฉพาะในวิชาภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ แต่
ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะนำไปปฏิบัติได้มากน้อยเพียงไร

การศึกษาในเรื่องประโยชน์ รูปแบบ และผลทั้งในด้านคุณค่า ปัญหา และ
อุปสรรค แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

ก. ในการศึกษาชั้นมูลฐาน ได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมจากข้อเขียน
อันเป็นผลงานและประสบการณ์ของนักวิชาการและนักการศึกษาทั้ง
ในและต่างประเทศ

ข. ในการสำรวจข้อมูล ได้รวบรวมความคิดเห็นจากผู้สอนซึ่งพิจารณา
เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะใน เขตกรุงเทพมหานคร

สรุปความคิดเห็นจากการศึกษาค้นคว้าได้ว่า ศิลปะการละครสามารถเอื้อประ-
โยชน์อย่างกว้างขวางและดียิ่งในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนทั้งในฐานะวิชาศิลปะการละคร
เองและการนำมาใช้จัดประสบการณ์ตรงหรือใกล้เคียงความจริงแก่ผู้เรียน

ผู้สอนร้อยละ ๕๕.๐๐ มีความเห็นว่าสื่อการสอนแบบละครมีประโยชน์ค่อนข้างมาก เพราะเป็นสื่อประเภทกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนลงมือปฏิบัติ
(แสดง) เอง และได้สังเกต (ชมการแสดง) อย่างใกล้ชิด เป็นสื่อการสอนที่ช่วยใน
การเรียนรู้ด้วยตนเองพร้อม ๆ กับเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนอื่น ๆ ในเวลาเดียวกัน โดย

ที่ผู้สอนมีบทบาทในฐานะผู้คอยควบคุมหรือให้คำแนะนำปรึกษา เท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่ง ศูนย์กลางการเรียนไปอยู่ที่ผู้เรียนมิใช่อุอยู่ที่ผู้สอนดังที่เคยเป็นมาแต่ก่อน

ผลการใช้สื่อการสอนแบบละครปรากฏทั้งข้อดีและข้อเสีย กล่าวคือ ในด้านดี ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น กล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้บุคลิกภาพก็ได้รับการปรับปรุงขึ้นด้วย ทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนในด้านข้อเสียได้แก่การสิ้นเปลืองเวลาทั้งในการเตรียมการและการดำเนินการจัดแสดง นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่ยังระบุนว่า ยังขาดความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เกี่ยวกับสื่อการสอนแบบละคร ทำให้การใช้สื่อการสอนประเภทนี้ไม่ค่อยเป็นที่นิยมเท่าที่ควร

ความเหมาะสมของการใช้สื่อการสอนแบบละครที่รวบรวมจากข้อมูลได้ว่าการจัดเป็นครั้งคราวมิใช่ใช้ได้กับทุกวิชาและทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน แต่ควรพิจารณาเลือกใช้ตามความเหมาะสมในด้านเนื้อหา สถานที่ เวลา และโอกาส ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น แหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือจากทุกฝ่ายในโรงเรียนทั้งฝ่ายผู้ปกครอง ฝ่ายบริหารโรงเรียนและผู้สอนหมวดวิชาอื่น ๆ ด้วย

อนึ่งในการจัดหลักสูตรการศึกษาใหม่ตามแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มวิชาต่าง ๆ ๕ กลุ่มนั้น กลุ่มวิชาชุดทักษะสัมพันธ์มีความเหมาะสมในด้านเนื้อหา ที่จะใช้สื่อการสอนแบบละครมากที่สุด มีการเสนอแนะกิจกรรมประกอบ การเรียนวิชาภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดยใช้สื่อการสอนแบบละครประเภทต่าง ๆ ได้แก่การแสดงละครเป็นเรื่อง การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงเชิดเหยื่อ ชกหุ่น การแสดงละครวิทยุ การอ่านบทสนทนาต่าง ๆ การทายปริศนาจากท่าทาง และการแสดงละครสั้น ๆ

วิชาชุดอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเหมาะสมแก่การใช้สื่อการสอนแบบละครลงไป และมักใช้ในแง่ของการจัดประสบการณ์ที่ใกล้เคียงความจริง ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา เป็นต้นว่า ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่-ศีลธรรม และกลุ่มพื้นฐาน การงานและอาชีพ เช่น คหกรรมศาสตร์ และแนะแนววิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น เนื้อหาบางตอน ในวิชาเหล่านี้ ไม่สามารถใช้วิธีเรียนวิธีสอนในการจัดประสบการณ์ตรงหรือใกล้เคียงความจริงได้ดีเท่าสื่อการสอนแบบละคร ในภาคกิจกรรมจึงได้เสนอแนะสื่อการสอนประเภทนี้ไว้บ้าง เช่น การแสดงละครเป็นเรื่อง การแสดงบทบาทสมมติและการแสดงละครสั้น ๆ ทั้งนี้การเลือกทำกิจกรรมประกอบการเรียนต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลและการตัดสินใจของผู้สอนด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และได้จากการสำรวจข้อมูล เกี่ยวกับสภาพ การใช้สื่อการสอนแบบละครในระดับมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร สรุปเป็นข้อ ๆ สำหรับผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาควร เลือกใช้และดัดแปลงสื่อการสอนแบบละคร เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้เหมาะสมกับโอกาส เนื้อหา วัตถุประสงค์ กำลังความสามารถ ตลอดจนความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียนซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของผู้สอนเป็นสำคัญ อนึ่งสื่อการสอนแบบละครมีปัจจัยที่มา เกี่ยวข้องด้วยหลายประการ กล่าวคือ สื่อการสอนแบบละครบางประเภทจำเป็นต้องใช้เวลาในการเตรียมการและจัดทำเงินการมาก จำเป็นต้องมีองค์ประกอบครบถ้วน หรือจำเป็นต้องมีส่วนประกอบในการแสดงหลายอย่างเช่น ฉาก เครื่องแต่งตัว ฯลฯ สื่อการสอนดังกล่าวนี้ได้แก่ การแสดงละครเป็นเรื่องการจัดรีวิว หรือวิพิธทัศนา การแสดงเชิดหรือชักหุ่น เป็นต้น

ส่วนสื่อการสอนบางประเภทก็เน้นเฉพาะที่การแสดงบทบาทโดยไม่จำเป็นต้องมีการจัดฉาก เครื่องแต่งตัวหรืออุปกรณ์ ประกอบการแสดงอย่างอื่น ๆ และไม่สิ้นเปลืองเวลา และกำลังงานมากนัก เป็นต้นว่า การแสดงบทบาทโดยไม่ใช้คำพูด การแสดงบทบาทสมมติ การอ่านบทสนทนาการแสดงทำนองประกอบเรื่องราว การแสดงบทล้อเลียน การทนายปริศนา จากท่าทาง และการแสดงละครสั้น เป็นต้น นอกจากนี้สื่อการสอนบางประเภทก็สามารถจัดเป็นกิจกรรมพิเศษตามวาระโอกาสพิเศษของโรงเรียน หรือท้องถิ่น เป็นต้นว่า การแสดงละครแบบแห่แห่น การละเล่นพื้นเมือง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ด้วย

๒. ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียน ควรให้ความร่วมมือ สนับสนุนการใช้สื่อการสอนแบบละครทั้งเป็นกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้หลายด้าน เป็นต้นว่า

-สถานที่ จัดห้องเรียนเพื่อการฝึกซ้อมหรือทำกิจกรรม หรือดัดแปลงหอประชุมโรงเรียน ให้เป็นที่สำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้

-อุปกรณ์ อุปกรณ์อื่น เกี่ยวกับการจัดการแสดงที่จำเป็นบางอย่าง เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ในการสร้างฉาก โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ

นอกจากนี้ยังอาจช่วย อำนวยความสะดวกในการจัดให้ยืมอุปกรณ์ และการใช้สถานที่เพื่อการฝึกซ้อมหรือทำกิจกรรมนอก เวลาเรียนด้วย

๓. หน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการละครในการศึกษ ควรจัดให้มีการอบรมผู้สอนประจำการระดับมัธยมศึกษา เพื่อเผยแพร่ความรู้และทักษะ-ประสบการณ์ด้านการใช้สื่อการสอนแบบละครอย่างกว้างขวาง

๔. การจัดแสดงละครของหน่วยราชการ และสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่ต้องการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แก่เยาวชน ควรจัดรายการที่มีเนื้อหา

สอดคล้องกับระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันปรากฏว่า การจัดการแสดงของกลุ่มบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ มีทั้งความสนใจไปยังผู้เรียน ระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เช่นรายการ เสาร์สโมสรร ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และรายการหุ่นทราย ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ เป็นต้น

๕. โรงเรียนควรจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรในรูปแบบของชุมนุมหรือชมรมที่ เน้นกิจกรรมทางด้านละครให้มากขึ้น
๖. เมื่อการปรับปรุงหลักสูตร ตามแผนการศึกษาของชาติสมบูรณ์ทั้งในด้าน ระบบและโครงสร้างแล้ว ผู้รับผิดชอบในการร่างหลักสูตรควรบรรจ - จุวิชาศิลปะการละครสำหรับเยาวชน เป็นวิชาเลือกเสรี ในระดับมัธยมศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนระดับนี้ซึ่งกำลังอยู่ในวันที่กำลังพัฒนา ความสนใจ ความถนัดและความสามารถส่วนบุคคลให้ได้รับการส่งเสริม ไปในทางที่เหมาะสมยิ่ง ๆ ขึ้น อันอาจเป็นวิชาชีพต่อไปในภายหน้า ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย